

У дослідженні базовим теоретичним положенням у поділі прикметників на лексико-граматичні розряди є врахування способу референції: співвідношення слова з явищем дійсності.

Лексичні прикметники позначають ознаку предмета різними способами: номінативним – слово називає ознаку предмета і має індивідуальне лексичне значення;

і вказівним (дейктичним) – слово вказує на ознаку предмета, але лексично не визначає її і має узагальнене вказівне значення.

За способом референції прикметники поділяються на два семантичні типи – прикметники визначеної семантики та прикметники узагальнено-вказівної семантики (займенникові прикметники). У межах цих семантичних типів прикметники диференціюються на лексико-граматичні розряди за характерними лексичними, словотвірними і морфологічними ознаками.

Лексичний корпус прикметника об'єднує ад'єктивну лексику, яка структурується за способом референції на два семантичні типи – прикметники визначеної семантики та прикметники узагальнено-вказівної семантики (займенникові прикметники), а у межах цих семантичних типів прикметники за характерними лексичними, словотвірними і морфологічними ознаками диференціюються на лексико-граматичні розряди: 1) прикметники визначеної семантики: якісні та відносні (власне відносні, порядково-відносні, дієприкметники, присвійно-відносні); 2) прикметники узагальнено-вказівної семантики: присвійні; вказівні; ототожнювальні; означальні; питальні; неозначені.

Отже, виконуючи номінативну функцію, прикметники автономно не співвідносяться з денотатом, а тільки через посередництво означуваного ними іменника, тому категорійна семантика прикметника 'статична ознака предмета' двоконпонентна, вона узагальнює лексичну сему (назву ознаки) та граматичну сему 'означальне відношення' (залежність від носія ознаки – іменника). Категорійне значення 'статична ознака предмета' визначається узагальненим питанням *nasıl?*, але залежно від конкретної мовленнєвої ситуації та специфіки лексичної семантики прикметники відповідають на питання *hangî? kaçınıcı? kiminki?*

Категорійна семантика 'статична (непроцесуальна) ознака предмета' функціонально реалізується в атрибутивних, атрибутивно-предикативних та предикативних синтаксичних відношеннях, що корелюють із категорійною семантикою прикметника, тому визначають функціональну особливість прикметника як частини мови: функції безпосереднього (присубстантивного) означення та присудка мають семантико-синтаксичний характер і є первинними синтаксичними функціями прикметника.

У цих синтаксичних функціях можуть виступати всі прикметники незалежно від особливостей їхньої семантики.

Література:

1. Баскаков Н. А. Морфологическая структура слов и части речи в тюркских языках / Н. А. Баскаков // Советское востоковедение. – 1957. – № 1. – С. 72–85
2. Мирзаев М. Узбек тили / М. Мирзаев, С. Усманов, И. Расулев. – Ташкент, 1962. – С. 175.
3. Ходжаев Т. Х. О дифференциальных признаках прилагательных в тюркских языках / Т. Х. Ходжаев, Р. К. Кунгулпов // Вопросы теории частей речи на материале языков различных типов. – 1968. – С. 301–306.
4. Akaslan T. Bir, Bu, Bazı, Kimi, Hangi, Kaç, Ne? Sifat mı! / T. Akaslan. – İstanbul : Boğaziçi Üniv. Yay., 2001. – 37 s.
5. Gencan T. N. Yeni Dilbilgisi / T.N. Gencan. – İstanbul: Ahmet Sait Matbaası, 1946. – 158 s.
6. Erkman-Akerson F. Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış / F. Erkman-Akerson. – İstanbul : Multilingual, 2007. – 282 s.
7. Ergin M. Universiteler için Türk dili / M. Ergin. – İstanbul : Bayrak Yayınlar, 2009. – 544 s.
8. Hengirmen M. Türkçe Dilbilgisi / M. Hengirmen. – Ankara : Engin Yayınevi, 1998. – 624 s.

УДК 81'243:37.018

П. І. Мігірін,

Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Стаття розглядає актуальні питання, пов'язані з перспективами застосування новітніх освітніх технологій і методик навчання з використанням мультимедійних засобів у процесі формування професійної інішомовної комунікативної компетенції у студентів немовних вищих навчальних закладів. Наведено приклади використання контекстного навчання, методу проєктів, інформаційно-комунікативних технологій, застосування професійно орієнтованого підходу до навчання з досягненням комунікативних цілей через фахову інтерактивну діяльність.

Ключові слова: компетенція, інформаційно-комунікативні технології, інішомовна комунікативна компетенція, мультимедійні засоби, контекстне навчання, інтеграція навчальних дисциплін.

PARTICULARITIES OF FORMING PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE

The article examines current issues related to the prospects of the use of the newest educational technologies and teaching methods using multimedia in the process of forming professional foreign language communicative competence of students of non-linguistic specialties.

It is emphasized that innovative methods of teaching foreign languages based on the humanistic approach create conditions for effective improvement of educational process in higher educational institutions. The basic principles of modern methods are: the movement of the whole to the individual, classes orientation for the student (learner-centered lessons), purpose-fulness and meaningfulness of classes, their focus on the achievement of social interaction, the teacher's faith in the success of his/her students, mastering foreign language by using knowledge from other branches of science. The article provides examples of implementing contextual learning, project method, information and communicative technologies, the use of professionally oriented approach to achieve communicative goals by means of professional interactive activities.

The article stresses the need of strengthening the autonomy (independence) of students who act as active subjects of training process. This is achieved through clear planning and organization of classroom and independent work of students by using creative tasks, defined forms and methods of work, and also owing to the detailed guidelines on foreign language courses. All activities aimed at developing creativity of students ensure the practical orientation of training and combine individual, pair and group forms of work.

Much attention is paid to the integration of academic subjects and development of interdisciplinary connections, that is the establishment of effective partnership between the teachers of foreign languages department and teachers of professional academic subjects that will improve students' cognitive activity and create positive learning motivation and effective assimilation of large amounts of educational information.

Key words: competence, information and communicative technologies, foreign language communicative competence, multimedia, contextual learning, integration of academic subjects.

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

В статье рассматриваются актуальные вопросы, связанные с перспективами применения новейших технологий и методик обучения с использованием мультимедийных средств в процессе формирования профессиональной иноязычной коммуникативной компетенции у студентов неязыковых высших учебных заведений. Приводятся примеры контекстного обучения, проектного метода, информационно – коммуникативных технологий, использования профессионально ориентированного подхода к обучению с достижением коммуникативных целей в ходе профессиональной интерактивной деятельности.

Ключевые слова: компетенция, информационно-коммуникативные технологии, иноязычная коммуникативная компетенция, мультимедийные средства, контекстное обучение, интеграция учебных дисциплин.

Сьогоднішній стан міжнародних зв'язків України в різноманітних сферах, вихід її у європейський і світовий простір, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії потребують суттєвих змін і у сфері освіти, в тому числі й у галузі навчання іноземних мов.

Для сучасного суспільства велике значення має підготовка кваліфікованих спеціалістів у різних галузях суспільної діяльності, здатних орієнтуватися в необмеженому інформаційному просторі та використовувати здобутки науково-технічного прогресу. Інтеграційні процеси вимагають від сучасних фахівців не тільки глибоких професійних знань, а й володіння принаймні однією іноземною мовою як важливим засобом для особистих, культурних, професійних та економічних контактів у сучасному багатомовному, полікультурному, інформаційно розвиненому світі.

Положення, покладені в основу сучасного навчально-виховного процесу ВНЗ, орієнтовані на підвищення якості професійної підготовки фахівців різних галузей для забезпечення їх ефективного спілкування в академічному та професійному середовищі в обраній сфері діяльності.

Злободенність статті викликана тим, що сьогодні, як ніколи раніше, підготовка майбутніх фахівців, враховуючи зростання ролі іноземної мови, потребує оптимізації навчального процесу з метою формування у студентів необхідних іншомовних комунікативної компетенції шляхом впровадження новітніх освітніх технологій і методик з використанням мультимедійних засобів.

До недавнього часу більшість наукових праць, присвячених даній тематиці, досліджували лише деякі аспекти організаційно-педагогічних засад навчання ІМ у вищому технічному навчальному закладі. Приділялася недостатня увага теоретико-методологічним засадам розвитку компетентності студентів немовних спеціальностей в іншомовній комунікативності, а також філософським, історико-педагогічним аспектам зарубіжного досвіду у даній галузі. Це спонукає науковців і викладачів шукати нові ефективні форми і методи навчання, зокрема, у немовних вищих навчальних закладах [1].

Аналіз останніх публікацій і наукових робіт засвідчує наявність значної кількості досліджень у таких напрямках: інноваційні технології навчання (Л. І. Олійник, А. В. Нісімчук, М. П. Папагутіна, І. Р. Серповська та ін.); проектна методика (І. О. Зимня, І. В. Підкасистий, Є. Г. Полат та ін.); формування комунікативної компетенції (О. В. Романова, О. І. Черемська та ін.); інноваційні підходи до навчання професійного спрямування (О. Н. Андрущенко, І. С. Башмакова, О. К. Плотнікова та ін.).

Нові економічні умови, нові вимоги до змісту освіти не можуть бути реалізовані без інноваційного підходу до вдосконалення методів навчання. Сучасний професійний рівень фахівця передбачає не лише його вміння аналізувати і вирішувати нагальні проблеми, але й спроможність вдосконалювати технології своєї діяльності та визначати власну стратегію.

Реформа української освіти призвела до перегляду та оновлення цілей, змісту навчання, принципів, методів викладання, різновидів контролю та форм оцінювання і самооцінювання як в системі освіти загалом, так і в кожній конкретній спеціальності. Це покращить комунікабельність молодих фахівців і на українському, і на міжнародному ринку праці та зробить вивчення іноземної мови та культури важливою складовою системи освіти.

Тому **мета** статті – розглянути можливості і перспективи використання сучасних інформаційних технологій та інтерактивних проектних методик навчання у процесі формування професійної іншомовної комунікативної компетенції студентів немовних ВНЗ.

Основними компонентами змісту підготовки студентів немовних спеціальностей є знання, вміння і навички, досвід творчої діяльності, а також емоційно-ціннісне ставлення до навколишнього світу.

Аналіз змісту дисципліни «Іноземна мова» показує, що не всі компоненти змісту підготовки фахівців наявні в необхідній мірі, і якомога більше уваги слід приділяти не лише розвиткові умінь та навичок усного і письмового мовлення, а й набуттю необхідного рівня **комунікативної компетенції** і досвіду творчої діяльності, бо саме творчий рівень студентів є невід'ємною складовою частиною професійної діяльності майбутнього фахівця [2].

Саме концепція компетентності як провідна ідея для сучасної національної системи освіти заслуговує на особливу увагу. Її суть полягає в тому, що система освіти тільки тоді може вважатися ефективною, коли її результатом буде компетентна особистість, котра володіє не тільки знаннями, моральними якостями, але й адекватно діє у відповідних ситуаціях, беручи на себе відповідальність за дану діяльність.

Передовий досвід викладачів засвідчує, що навчання іноземних мов базується на **комунікативному підході**. Комунікативної компетенції студенти набувають при вивченні мови за комунікативним методом, основу якого складає перорієнтація з форми на функцію, з лінгвістичної компетенції на комунікативну, з мовної правильності на спонтанність та автентичність, тобто природність комунікації.

Для більшості фахівців у сфері викладання іноземних мов інноваційність розглядається як комунікативність. Отже, методичним змістом сучасного заняття з іноземної мови має бути комунікативність та формування у студентів відповідної **комунікативної компетенції**, яка визначається як «...вміння ефективно застосовувати знання в різних умовах професійного спілкування з різними комунікантами та здатність користуватися мовою залежно від конкретної ситуації» [5, с. 65].

Формування комунікативної компетенції можливе за умови моделювання у навчальному процесі типових ситуацій реального спілкування, що виникають у різних сферах життя і стосуються різних тем. Найважливішою характеристикою

комунікативного підходу є наявність автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови. Автентичні тексти фахового спрямування є джерелом поповнення фахового термінологічного словника, предметом для комунікативно-мовленнєвої діяльності студента. Мовленнєва взаємодія тих, хто навчається, проходить за співучасті викладача в найрізноманітніших формах: **парах, невеликих групах, з усією групою**. Для досягнення ефективності комунікації потрібно планувати її результат, визначати комунікативну мету співпраці та використовувати комунікативні завдання. Це передбачає дотримання комунікативних стратегій, які дають змогу досягти необхідного результату комунікації. В умовах професійного спілкування такими стратегіями можуть бути стратегії співробітництва з урахуванням фахових інтересів.

Для формування комунікативної компетенції викладачі іноземної мови використовують новітні методи навчання, що поєднують комунікативні та пізнавальні цілі, а саме: інтерактивні методи навчання іноземних мов, спрямовані на розвиток особистості, розкриття її творчого потенціалу. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що процес навчання організований таким чином, що практично всі студенти залучаються до процесу пізнання. Спільна діяльність у процесі засвоєння навчального матеріалу означає, що кожний робить свій особливий індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, засобами діяльності.

В технічних ВНЗ основна увага має приділятися професійно орієнтованому підходу до формування іншомовної професійної компетенції студентів, пов'язаного з використанням особистісно-діяльнісного підходу, впровадження якого досягається завдяки диференціації, індивідуалізації навчання та використання нових навчальних технологій. Основними принципами сучасних методів є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на студента (*learner-centered lessons*), цілеспрямованість та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії при наявності у викладача віри в успіх своїх вихованців, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук. У сучасній методикі існують різні варіанти цього напрямку – «Cognitive Approach», «Content-Based ESL Program», «Cognitive Academic Language Approach», «Co-operative Learning», «Interactive training» та інші. Важливо, що інтерактивні методи навчання можна застосовувати практично для всіх видів навчання: аудиторного, заочного, дистанційного, в Інтернеті тощо. Під час занять викладач не викладає матеріал, а як активний учасник дискусії направляє її у потрібне русло. Будь-які інтерактивні заняття корисні, оскільки вчать висловлювати свої думки і відстоювати свою точку зору [6, с. 59].

Професійно орієнтований підхід до формування іншомовної професійної компетенції студентів пов'язаний з використанням особистісно-діяльнісного підходу, основою якого є особистісно-орієнтована діяльність. Такий підхід ґрунтується на положенні, що особистість формується у діяльності та спілкуванні з іншими людьми. Навчання іноземних мов вимагає підходу, що повною мірою відображає особливості майбутньої професійної діяльності студентів.

Ефективному вирішенню проблеми мовної підготовки студентів в рамках процесу професійної освіти сприяє **контекстний підхід**, позитивний досвід застосування якого накопичений на кафедрі іноземних мов.

Метод контекстного навчання передбачає перехід від безпосередньо освітніх (лекції, практичні заняття) видів діяльності до напівпрофесійних (рольові і ділові ігри, проекти) та подальшої навчально-професійної діяльності (науково-дослідна робота студентів, професійна практика). Застосування принципів контекстного підходу у навчанні іноземної мови дозволяє вирішувати такі проблеми як: підвищення мотивації вивчення іноземної мови, формування професійних інтересів і мотивів у поєднанні з іншими дисциплінами; розвиток системного мислення майбутнього фахівця; усвідомлення власної професійної ідентичності, місця і ролі у професійному співтоваристві та суспільстві в цілому; розвиток відповідального ставлення до справи, соціальних цінностей і принципів професійного колективу або суспільства [1].

Прикладом застосування контекстного підходу в навчанні спілкування професійно орієнтованою іноземною мовою є проведення комплексних занять у формі освітніх проєктів іноземною мовою, які розробляються викладачами кафедри іноземних мов у співпраці зі спеціалістами, які викладають технічні дисципліни на профільних кафедрах і мають відповідний рівень знань з фахової термінології іноземною мовою. Налагодження більш тісного зв'язку із профільними дисциплінами сприятиме інтеграції навчальних дисциплін, розвитку міждисциплінарних зв'язків і буде запорукою якісного формування змісту дисципліни «Іноземна мова».

Однією з найбільш поширених інноваційних технологій навчання стала **проектна методологія**, що набула актуальності в системі вищої освіти у зв'язку з потребою підготовки конкурентоспроможних фахівців для сучасного ринку праці. Проектна діяльність та проектування комунікативних ситуацій дозволяють створювати конкретні моделі професійної діяльності студентів та сприяють умінню визначити шляхи особистої інтеграції у ринок праці. Проект також забезпечує опанування студентом навичок дослідника. Виконання проєкту дозволяє учаснику інтерактивної взаємодії порівнювати власну діяльність з нормативною моделлю та визначати напрямки саморозвитку [2]. В основі методу проєктів лежить розвиток пізнавальних навичок і критичного мислення, вміння самостійно конструювати знання, орієнтуватися в інформаційному просторі. Робота в групах розвиває навички співпраці, спонукає до творчого пошуку, що позитивно впливає на якість виконання проєкту. Результати роботи в межах проєктів можуть бути у вигляді відео-презентацій, плакатів, стіннівок тощо. Викладач у процесі проєктної діяльності виступає як консультант.

При виборі об'єктів проєктної діяльності викладач також має враховувати рівень підготовки студентів і їхню зацікавленість. Отже, використання методу проєктів дозволяє забезпечити студентів можливістю самостійного набуття знань у процесі розв'язання практичних фахових задач, які вимагають інтеграції знань зі спеціальності та іноземної мови.

В умовах зміни змісту освіти, коли відбувається перехід від центричного підходу до компетентнісного пріоритетна роль у навчально-виховному процесі надається інформаційно-комунікативним технологіям.

Перед педагогами стоїть важливе завдання – виховати та підготувати молодь, спроможну активно включитися в якісно новий етап розвитку сучасного суспільства, пов'язаний з інформацією. Ніхто не сумнівається щодо ефективності та доцільності використання інформаційних технологій на заняттях з ІМ. Адже суспільство, яке дбає про своє майбутнє, має усвідомити колосальні можливості нових інформаційних технологій та навчитися грамотно застосовувати їх, у першу чергу, в освіті.

Більшість дослідників доходять висновку, що інноваційні технології викладання іноземних мов передбачають поєднання інтерактивних методів викладання з використанням технічних засобів навчання (комп'ютерних, мультимедійних, мережі Internet) [4].

Мультимедійні технології зараз широко використовуються в навчальному процесі. Мультимедія – це сучасна комп'ютерна інформаційна технологія, що дозволяє об'єднувати в одній комп'ютерній програмно-технічній системі текст, звук, відео, графічне зображення й анімацію (мультиплікацію). Для викладача цікавим є не стільки технологія комп'ютерного іміджу та звуку, скільки освітнє різноманіття та розвиток тих змін, які відбуваються у студента під впливом мультимедійних засобів.

Залежно від методичних завдань освітні мультимедійні технології можна поділити на програмно-методичні (методичні рекомендації, програми, тематичні плани тощо); навчальні (електронні підручники, словники, енциклопедії, довідники); контрольні (тестові та програми з оцінювання) [1].

Комплексне використання інформаційних технологій у навчальному процесі сприяє динамічності, інтенсифікації процесу навчання, забезпечує його диференціацію з урахуванням індивідуальних особливостей студентів, дає можливість у вигляді наочних образів представити складну іншомовну інформацію, відкриває доступ до нових джерел інформації.

Залежно від дидактичних цілей можна виокремити такі типи комп'ютерних програм, спрямованих на розвиток мовних навичок: навчальні, тренувальні, контролюючі, демонстраційні, імітаційні, довідково-інформаційні.

За допомогою електронних підручників і словників можна активізувати вивчення професійної лексики, тренувати мовні моделі.

Доцільним, на наш погляд, може бути використання програм для підготовки фахових презентацій, які транслюватимуться у мережі Інтернет.

В умовах глобальної комп'ютеризації формування іншомовної професійної компетенції Інтернет є найбільш популярним серед новітніх технологій завдяки швидкості та зручності пошуку необхідної інформації.

Існує багато форм та можливостей організації занять з використанням ресурсів Інтернету, які роблять процес оволодіння іноземною мовою інтерактивним і цікавим. Серед методів, які активно використовуються у навчальному процесі, слід зазначити так зване комбіноване навчання (Blended Learning), що об'єднує інтерактивні методики з інформаційними технологіями. Популярністю серед студентів користується робота з блогами або вебсайтами, що висвітлюють актуальні події у порталах відомих видань, де можна ознайомитися з потрібною інформацією, розмістити коментар [2].

Перспективи використання інформаційних технологій навчання передбачають участь у міжнародних відео-конференціях, імітаціях проблемних ситуацій, притаманних реальній професійній діяльності фахівця, дискусіях, мультимедійних презентаціях, ділових іграх, диспутах, фахових проєктах, дистанційному навчанні тощо.

Зміст комунікативної компетенції, крім мовної, мовленнєвої, дискурсивної та стратегічної компетенцій, включає також соціокультурну та соціолінгвістичну компетенцію.

Ефективність спілкування професійно орієнтованою іноземною мовою безпосередньо залежить від здатності брати до уваги культурні особливості країни співрозмовника, від спроможності змінювати тактику мовної поведінки в мінливих умовах спілкування і застосовувати ці вміння для вирішення професійних завдань [3, с. 281].

Важливим методичним принципом, що лежить в основі зазначених навчально-методичних комплексів, є орієнтація на посилення автономії (самостійності) студентів, які виступають в якості активних суб'єктів навчальної діяльності. Це досягається за рахунок чіткої організації аудиторної та самостійної роботи студентів по виконанню творчих завдань шляхом використання визначених методів роботи і методичних вказівок по самостійній роботі студентів у різних її видах і формах.

При виконанні самостійних робіт інформаційні навчальні технології дають студентам не тільки можливість роботи в інтерактивному фаховому середовищі, а й можливість регулювати підбір програм за допомогою навчальних сайтів, які містять матеріал, розподілений за рівнями складності.

Це дозволяє підвищити ефективність організації самостійної роботи студента з використанням різних фахових джерел та здійснити якісний контроль виконання студентом тестових завдань завдяки ресурсам спеціальних сайтів. Всі заходи націлені на розвиток самостійності та творчості студентів, що дозволяє забезпечити практичну спрямованість навчання, дає можливість поєднувати різні види роботи, значно підвищуючи рівень володіння мовним матеріалом і внутрішню мотивацію.

Практичний досвід фахівців та аналіз методичних джерел свідчать, що стратегії інтерактивного навчання ІМ спеціального вжитку, використання освітніх мультимедійних проєктів, оволодіння сучасними методиками роботи з Інтернетом, розробка електронних підручників для спецкурсів зі спеціальностей можуть бути напрямками для подальших досліджень, хоча це потребуватиме зусиль від викладачів та сучасних технічних засобів.

Інтерактивні освітні та мультимедійні технології, інтенсифікуючи процес здобуття знань, модернізуючи форми проведення занять, відкривають доступ до нових джерел інформації, активізують процеси ментальної обробки іншомовної інформації Вони надають нові можливості для формування професійних навичок, дозволяють реалізувати інтерактивні методи навчання.

Впровадження інноваційних технологій, застосування професійно орієнтованого та проблемного підходів до навчання з досягненням комунікативних цілей через фахову інтерактивну діяльність сприятиме формуванню іншомовної професійної комунікативної компетенції студентів немовних вищих навчальних закладів шляхом подальшого вдосконалення процесу навчання іноземної мови професійного спрямування.

Література:

1. Куниця Л. І. Викладання іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах засобами мультимедійних технологій / Л. І. Куниця, Л. В. Шапран // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>
2. Куріч М. А. Використання інтерактивних технологій на уроках іноземної мови / М. А. Куріч // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>.
3. Попко І. А. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах : Зб. наукових статей учасників всеукр. наук.-практ. конф. / І. А. Попко. – Київ. – 2013. – С. 278–284.
4. Рибалко Т. В. Використання інтерактивних технологій при вивченні іноземних мов / Т. В. Рибалко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.intconf.org
5. Романова О.В. Модель формування професійної компетентності викладача / О. В. Романова // Педагогіка. – 2012. – № 2. – С. 64–67.
6. Черемська О. І. Формування мовної і комунікативної компетенції вищій школі / О. І. Черемська // Вища освіта. – 2011. – № 12. – С. 59–65.